

POSUDEK

Čeňková Součková, Lenka: Subjektivní pohled českých žen žijících v pražské čtvrti X na počátku nového tisíciletí na mateřství. Hodnota, společenská nutnost nebo zátěž?
Bakalářská práce, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, Praha 2019, 58 s., přílohy.

Lenka Čeňková Součková pro svou závěrečnou bakalářskou práci zvolila zajímavé a nesporně aktuální téma: vztah současných žen z velkoměstského prostředí k mateřství jako jedné z významných životních hodnot. Mateřství pochopila jako osobní volbu ženy ovlivněnou řadou získaných životních zkušeností a ukotvenou v názorových postojích přijatých v průběhu socializace v rodičovské rodině. Volbu tématu i přístup k němu nutno vítat.

Téma L. Čeňková Součková rozpracovala ve třech více méně samostatných oddílech. V prvním podala svůj náčrt demografického chování obyvatelstva a vývoje porodnosti v ČR v letech 1993-1918 se zohledněním situace v Praze, ve druhém se bodově zamýšlela nad legislativou ČR vztahující se k rodině, mateřství a péči o dítě. Oba oddíly nutno chápat jako vstupy do problematiky. Třetí oddíl L. Čeňková Součková zaměřila na vlastní téma, které si zvolila pro svůj výklad: na postoje k mateřství vybrané skupiny žen-matek, které bydlí ve Stodůlkách (Praha 13). Tento oddíl považuji za podstatu předložené práce a jemu se budu věnovat ve svém posudku.

Co nutno vytknout jako klad pojednání o postojích vybrané skupiny žen. V prvé řadě je to volba současnosti, v níž autorka své pojednání vede, doby, kdy se mění nejen demografické chování žen (odkládání prvního porodu), ale i model partnerství (nárůst počtu nesezdaných soužití).

K nesporným kladům práce patří výběr souboru informátorek. Přestože autorka práce tuto skupinu sestavila metodou „nabalování“, podařilo se jí vytvořit ucelený soubor žen velice blízkého věku (30-35 let), a navíc žen, které poprvé rodily po dosažení 30 let. Tento výběr umožňuje komparaci zastávaných názorů žen v několika směrech. Základy komparace si autorka vytvořila akcentací několika ukazatelů, mezi něž patří: charakter partnerského soužití žen, jejich nejvyšší dosažené vzdělání (SŠ, VŠ), jejich vztah k církvi jako nositelce hodnot křesťanské morálky, společenské a politické postoje a v neposlední řadě model partnerství a rodiny, který si ženy osvojily v rodičovských rodinách a korigovaly vlastní životní zkušenosti.

Z těchto výchozích pozic autorka sleduje hodnoty, které informátorky přisuzují mateřství. Dochází k logickému závěru, že mateřství je hodnotou pozitivní. Pokud zazněly odkazy na negativní dopady, týkaly se osobních omezení, která v současnosti mateřství skýtá. Jsou to společenské izolace, pracovní přetíženost v rodině a domácnosti, omezený zájem partnera a rodiny převzít část zodpovědnosti. Tyto závěry považuji za významné. Dokládají pojetí, které informátorky, ženy z městské společnosti, mají o svém postavení v rodině a partnerství. Zajímavý je poznatek, že státní politiku podpory rodin s malými dětmi hodnotí kladně všechny informátorky, které znají poměry v jiných státech a negativně jediná, která tyto znalosti nemá.

Autorka však obrací svůj zájem i na další témata, přímo i nepřímo související s tématem hlavním, kterým je mateřství jako hodnota v subjektivním pohledu informátorek. Upozorňuji zejména na výklad o přenosu vzoru rodiny, v níž ženy prožily dětství, nejen do vlastního partnerského soužití, ale i do výchovy dětí. Zazněl i odkaz na reprodukci vzoru rodiny partnera a jeho upřednostnění nad modelem praktikovaným v rodině ženy.

Četnost sledovaných témat a položených otázek znamená obohacení. Uvažuji však, zda tato četnost, zejména otázky, které obracejí pozornost k dětství a dospívání informátorek, neodvádí pozornost o tématu hlavního. To však je věcí diskuse a osobní volby realizátora výzkumu. Z této své úvahy vyjímám informace o názoru informátorek na hodnotu biologického a sociálního mateřství.

Autorka položila důraz na prezentace osobních názorů informátorek. V této rovině vede také svůj výklad. Je to její rozhodnutí. Na čtenáře však klade velké nároky, musí sám vydedukovat kauzalitu.

Má upozornění autorce směřují zejména k formulační nepřesnosti. Uvádím příklady. Lze v roce 2018 hovořit o „*prahu nového tisíciletí*“? Nebo ve vztahu k náboženství a církvím: „*Pochází z rodiny, která se z poloviny hlásí k pravoslavné církvi a druhá polovina je římskokatolického vyznání. Sama Boha nerozlišuje, jen v něj věří.*“ ... je „*pokřtěna katolickou církví*“ vedle dalších. Pro sociokulturního antropologa jsou však tyto formulace významným ukazatelem vztahu současné mladé generace Čechů k církvím a náboženství.

Dále upozorňuji na nepřesnosti v citacích v soupise literatury a na nedostatečnosti v odkazech na internetové zdroje.

Lenka Čeňková Součková předložila k obhajobě bakalářskou práci vypracovanou na aktuální téma. Prokázala, že dovede pracovat v terénu a shromáždit etnografická data pro následnou analýzu. Prokázala, že s těmito daty dovede pracovat. Práce odpovídá požadavkům na tento typ závěrečných prací. Hodnotím ji jako práci chvalitebnou.

V Praze dne 3. února 2019

Mirjam Moravcová